

Procedurální programování

Jan Faigl

Katedra počítačů
Fakulta elektrotechnická
České vysoké učení technické v Praze

Přednáška 01

B0B36PRP – Procedurální programování

Přehled témat

- Část 1 – Organizace předmětu
 - Cíle předmětu
 - Prostředky dosažení cílů PRP
 - Hodnocení předmětu a zkouška
- Část 2 – Zadání 0. domácího úkolu (HW00)
- Část 3 – Programování v C
 - První program (v C)
 - Základních koncepty programování
- Část 4 – Zadání 1. domácího úkolu (HW01)

S. G. Kochan: kapitoly 2, 3

Cíle předmětu

Prostředky dosažení cílů PRP

Hodnocení předmětu a zkouška

Část I Organizace předmětu

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 1 / 62

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 2 / 62

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 3 / 62

Cíle předmětu Prostředky dosažení cílů PRP Hodnocení předmětu a zkouška

Cíle předmětu Prostředky dosažení cílů PRP Hodnocení předmětu a zkouška

Cíle předmětu Prostředky dosažení cílů PRP Hodnocení předmětu a zkouška

Předmět a přednášející

B0B36PRP – Procedurální programování

- Webové stránky předmětu
<https://cw.fel.cvut.cz/wiki/courses/b0b36prp>
- Odevzdávání domácích úkolů
<https://cw.felk.cvut.cz/brute>
- Přednášející:
 - prof. Ing. Jan Faigl, Ph.D.
 - Katedra počítačů – <https://cs.fel.cvut.cz>
 - Centrum umělé inteligence – Artificial Intelligence Center (AIC) <https://aic.fel.cvut.cz>
 - Centrum robotiky a autonomních systémů
Center for Robotics and Autonomous Systems – CRAS <https://robotics.fel.cvut.cz>
 - Laborator výpočetní robotiky (Computational Robotics Laboratory) <https://comrob.fel.cvut.cz>

Cíle předmětu

- Osvojit si pohled na výpočetní prostředky jako „počítačový vědec“ a naučit se je efektivně používat. *Computer scientist*
 - Formulovat problém a jeho řešení počítačovým programem.
 - Získat povědomí jaké problémy lze výpočetně řešit.
- Získat zkušenost s programováním *získání vlastní zkušenosti*
 - Programování v C *cvičení, domácí úkoly, zkouška*
- Osvojit si schopnost číst, psát a porozumět malým programům
- Získat programovací návyky jak psát
 - Srozumitelné a přehledné zdrojové kódy;
 - Opakovaně použitelné programy.

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 4 / 62

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 6 / 62

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 7 / 62

Cíle předmětu Prostředky dosažení cílů PRP Hodnocení předmětu a zkouška

Cíle předmětu Prostředky dosažení cílů PRP Hodnocení předmětu a zkouška

Cíle předmětu Prostředky dosažení cílů PRP Hodnocení předmětu a zkouška

Princip přiřazení

- Zápis programu pro přiřazení hodnot do proměnných *a* a *b* a následné přiřazení proměnné *b* do *a*.

Přiřazení hodnoty proměnné

```
1 int a = 10;  
2 int b = 20;  
3  
4 a = b;
```

- Jaké jsou hodnoty proměnných *a* a *b*?

- a. a = 20, b = 0
- b. a = 20, b = 20
- c. a = 0, b = 10
- d. a = 10, b = 10
- e. a = 30, b = 20
- f. a = 30, b = 0
- g. a = 10, b = 20
- h. a = 0, b = 30
- i. a = 10, b = 20
- j. a = 20, b = 20

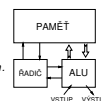
Program vlastně „jen“ přesouvá a upravuje číselné hodnoty v paměti na základě definovaných podmínek!

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 8 / 62

Počítač „počítá“, tedy pracuje s čísly

- Výpočet je realizován aritmeticko-logickou jednotkou (ALU).
- Číselné hodnoty jsou uloženy v paměti počítače.
- Předpis jak a co počítat je zapsán programem.

Opět jako posloupnost číselných hodnot se specifickým významem.

- Základní jednotkou uložení informace v paměti počítače je bit (binární 0 nebo 1) *Historicky vychází z děrného štítku - zápis a strojové zpracování informací*
- ALU pracuje s vyhrazenou pamětí, např. součet dvou hodnot 10 + 4 může být realizován registry nebo akumulátorem.

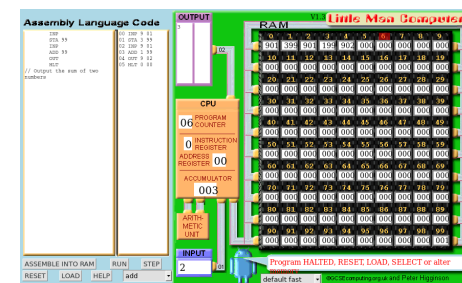
```
registry          akumulátorem  
mov $10, %r1     lda $10  
mov $04, %r2     add $04  
add r1, r2, r3   sto r3
```

Každá instrukce má svůj příslušný zápis jako číselná hodnota (opcode), program je tak posloupnost číselných hodnot.

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 9 / 62

Princip výpočtu

- Pochopení principu výpočtu na simulátoru procesoru, např. Little Man Computer. <https://peterhigginson.co.uk/LMC/>, <http://www.vivaxsolutions.com/web/lmc.aspx>

- Základní instrukce:
- LDA – Load to the acc.;
 - STA – Store the acc. to address;
 - ADD – Add to the acc.;
 - INP – Input to the acc.;
 - OUT – Output of the acc.;
 - BRP – Set PC on zero or positive acc.;
 - HLT – Stop executing program.

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 10 / 62

Cíle předmětu	Prostředky dosažení cílů PRP	Hodnocení předmětu a zkouška
<h3>Způsob reprezentace znalostí</h3> <ul style="list-style-type: none"> Z hlediska výpočtu můžeme rozlišit dva základní typy znalostí. <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="width: 45%;"> <p>Deklarativní</p> <ul style="list-style-type: none"> Tvrzení popisující stav. Axiomatické. Umožňuje jednoduše ověřovat (testovat) pravdivost tvrzení. Neposkytuje návod jak hodnotu vypočítat. $\sqrt{x} = y, y^2 = x, x \geq 0, y \geq 0.$ </div> <div style="width: 45%;"> <p>Imperativní</p> <ul style="list-style-type: none"> Popis jak něco vypočítat. Posloupnost výpočtu. Test jak ovlivnit průběh výpočtu. <pre> 1. If $y^2 \approx x$ 2. Then return y 3. Else $y \leftarrow \frac{y+x}{2}$ Go to Step 1 </pre> </div> </div> <p style="text-align: right;"><i>Způsoby popisu problému.</i></p>		
Jan Faigl, 2022	B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování	11 / 62

Cíle předmětu	Prostředky dosažení cílů PRP	Hodnocení předmětu a zkouška
<h3>Program je „recept“</h3> <ul style="list-style-type: none"> Program je „recept“ – posloupnost kroků (výpočtů) popisující průběh řešení problému. Programování je schopnost samostatně <ul style="list-style-type: none"> tvorit programy; dekomponovat úlohy na menší celky; sestavovat z dílčích částí větší programy řešící komplexní úlohu. <p>B0B36PRP – je příležitostí, jak se těmto schopnostem naučit!</p>		
Jan Faigl, 2022	B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování	12 / 62

Cíle předmětu	Prostředky dosažení cílů PRP	Hodnocení předmětu a zkouška
<h3>Organizace a hodnocení B0B36PRP – Procedurální programování</h3> <ul style="list-style-type: none"> Rozsah: 2p+2c; Zakončení: Z,ZK; Kredity: 6; 1 ECTS kredit je 25–30 hodin za semestr, cca 180 h. <ul style="list-style-type: none"> Kontaktní část (přednáška a cvičení): 3 hodiny týdně, tj. 42 hodin celkem. Zkouška včetně přípravy: 10 hodin. Domácí příprava (úkoly) cca 9 hodin týdně. Průběžná práce v semestru – domácí úkoly a test. Zkouškový test a implementační zkouška. <i>Schopnost samostatné práce na počítačích v učebnách.</i> Docházka na cvičení a odevzdání domácích úloh. <i>Samostatná práce (kontrola plagiatů).</i> <ul style="list-style-type: none"> Postupujte systematicky, budete tak postupně rozvíjet své schopnosti. Využijte čas v prvních úlohách a naučte se psát programy správně. <p style="text-align: right;"><i>Program musí být nejen správný a funkční, ale také čitelný a udržovatelný!</i></p> Konzultace – Pokud nevíte, tápete nebo řešíte domácí úkol příliš dlouho, konzultujte s cvičícím/přednášejícím. <i>Čtete (učebnici), pochopíte principy (nejen hledat řešení), hledíte si čas a včas konzultujete!</i> <ul style="list-style-type: none"> Maximálně využijte kontaktní čas na cvičení/přednášce, ptejte se, diskutujte! „Alternativní“ absolvování předmětu pro velmi zkušené – Seminář ACM - předmět A4B36ACM! 		
Jan Faigl, 2022	B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování	13 / 62

Cíle předmětu	Prostředky dosažení cílů PRP	Hodnocení předmětu a zkouška
<h3>Zdroje a literatura</h3> <ul style="list-style-type: none"> Knihy (učebnice) <p style="text-align: right;"><i>Základní učební text „Programming in C“ (Kochan, 2014)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Programming in C, 4th Edition, Stephen G. Kochan, Addison-Wesley, 2014, ISBN 978-0321776419 C Programming: A Modern Approach, 2nd Edition, K. N. King, W. W. Norton & Company, 2008, ISBN 860-1406428577 The C Programming Language, 2nd Edition (ANSI C), Brian W. Kernighan, Dennis M. Ritchie, Prentice Hall, 1988 <i>1st edition 1978</i> Přednášky – podpora učebního textu, slidy, videa, poznámky a vlastní poznámky. <i>Součástí přednášek jsou také zdrojové kódy s příklady!</i> Cvičení – získání praktických dovedností řešením domácích úkolů a dalších úloh. <i>programovat, programovat, programovat</i> 		
Jan Faigl, 2022	B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování	15 / 62

Cíle předmětu	Prostředky dosažení cílů PRP	Hodnocení předmětu a zkouška
<h3>Další zdroje</h3> <ul style="list-style-type: none"> Introduction to Algorithms, 3rd Edition, Cormen, Leiserson, Rivest, and Stein, The MIT Press, 2009, ISBN 978-0262033848 Algorithms, 4th Edition, Robert Sedgewick, Kevin Wayne, Addison-Wesley, 2011, ISBN 978-0321573513 The C++ Programming Language, 4th Edition (C++11), Bjarne Stroustrup, Addison-Wesley, 2013, ISBN 978-0321563842 		
Jan Faigl, 2022	B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování	16 / 62

Cíle předmětu	Prostředky dosažení cílů PRP	Hodnocení předmětu a zkouška
<h3>Způsob výuky programování v B0B36PRP</h3> <ul style="list-style-type: none"> Naší snahou je vybudovat zkušenost a rozvinout dovednost programování. <ul style="list-style-type: none"> Programování vs. algoritmicizace; Programování je „řemeslo“, jak správně implementovat nějaký algoritmus. Jen funkční nestačí - program musí být i správně! <i>Očekávaný vstup vs. co všechno může užívatel na vstup zadat.</i> Studijní zátěž je proto rozložena do výukové části semestru. <ul style="list-style-type: none"> Úkoly na cvičení a termíny domácích úkolů. Systematické rozvíjení dovednosti programování v průběhu semestru považujeme za zásadní. <i>Typicky je na začátku semestru čas pro pochopní principů (čtení učebnice)!</i> <ul style="list-style-type: none"> Bez znalosti konstruktů a základní příkazů nelze efektivně programovat nelze. <i>Nezávislost na naseptávači!</i> <ul style="list-style-type: none"> Začínáme relativně jednoduchými úlohami k osvojení programovacích konstruktů a způsobu organizace zdrojového kódu. <i>Přehledný kód a schopnost se efektivně orientovat v kódu je zásadní!</i> Úkoly jdou vždy realizovat s tím, co si řekneme na přednášce/cvičení. <i>Řešení s pokročilejšími konstrukty může být elegantnější (kratší), nemusí však dodat potřebný vzhled.</i> <ul style="list-style-type: none"> V prvních přednáškách pokrýváme nezbytné znalosti, které jsou dále prohlubovány. Cvičení doplnují přednášky a dávají více prostoru pro praktické osvojení problematiky. Můžete volit praktický způsob vstřebávání znalosti programování z příkladů, který je vhodný doplnit teoretickou přípravou z učebnic(e). 		
Jan Faigl, 2022	B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování	17 / 62

Cíle předmětu	Prostředky dosažení cílů PRP	Hodnocení předmětu a zkouška
<h3>Přednášky – zimní semestr (ZS) akademického roku 2022/2023</h3> <ul style="list-style-type: none"> Harmonogram akademického roku 2022/2023. https://www.fel.cvut.cz/cz/education/harmonogram2223.html Přednášky <ul style="list-style-type: none"> Dejvice, místnost T2:D3-309, středa, 16:15–17:45. 14 výukových týdnů. <i>12+1 přednášek</i> Státní svátek – 28.09.2022 (středa). Konzultační cvičení: pátek 10:00-11:30 na kampusu na Karlově náměstí (KN). 		
Jan Faigl, 2022	B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování	18 / 62

Cíle předmětu	Prostředky dosažení cílů PRP	Hodnocení předmětu a zkouška
<h3>Cvičení</h3> <ul style="list-style-type: none"> RNDr. Ingrid Nagyová, Ph.D. Ing. Jindřiška Deckerová Bc. Jakub Dupák Bc. Petra Fridrichová Ing. Jakub Sláma BRUTE Ing. Rudolf Jakub Szadkowski Detekce plagiatů 		
Jan Faigl, 2022	B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování	19 / 62

Cíle předmětu	Prostředky dosažení cílů PRP	Hodnocení předmětu a zkouška
<h3>Komunikace související s PRP</h3> <ul style="list-style-type: none"> Obracejte se na svého cvičícího dle cvičení, na které chodíte (jste přihlášení). <i>Případně na prp-teachers@fel.cvut.cz</i> Komunikovat můžete elektronickou poštou (e-mail). <ul style="list-style-type: none"> Pište ze své fakultní adresy (odesílatele). Do předmětu zprávy uvádějte zkratku předmětu PRP. Kopii zprávy (Cc) pošlete též příslušnému vedoucímu cvičení (dle studijního programu). V případě zásadních problémů (např. týkajících se zápočtu) uvádějte do Cc též přednášejícího. Případně můžete využít discord kanálu. <i>Time management - nečekejte okamžitou odpověď. Pracujte soustředěně a užíjte si tvůrčí zápal.</i> 		
Jan Faigl, 2022	B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování	20 / 62

Cíle předmětu Prostředky dosažení cílů PRP Hodnocení předmětu a zkouška

Vývojové prostředí

- Počítačové laboratoře - Ubuntu se síťovým bootováním a domovskými adresáři (NFS v4).
Přenos a synchronizace souborů – ownCloud, SSH, drive, sharepoint
- Doporučený operační systém - Ubuntu-based, Pop OSI, Win s WSL(2) ideální s nativní VS Code.
Přímocará instalace potřebných programů
- Překladače gcc a clang, sestavení make (GNU make) <https://gcc.gnu.org> a <http://clang.livm.org>
- Visual Studio Code (VSC) - <https://code.visualstudio.com/>
- Editor – gedit, atom, sublime, vim – <https://atom.io/>, <http://www.sublimetext.com/>
<http://www.root.cz/clanky/textovy-editor-vim-jako-ide>
Pokud programovat umíte, investuje čas do efektivního ovládní editoru, např. vim
- C/C++ vývojová prostředí – **WARNING: Do Not Rely on an IDE**
<http://c.learncodethehardway.org/book/ex0.html>
 - CLion, NetBeans 8.0 (C/C++), Eclipse-CDT – <https://www.jetbrains.com/idea>
 - Geany, Code::Blocks, CodeLite <https://www.geany.org/>, <http://www.codeblocks.org>, <http://codeLite.org>
 - Nejdříve porozumějte principům**, nakonfigurujte nástroje a programování zefektivněte.
- Odevzdávání domácích úkolů BRUTE <https://cw.felk.cvut.cz/brute>
BRUTE – Bundle for Reservation, Uploading, Testing and Evaluation

Jan Faigl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 21 / 62

Cíle předmětu Prostředky dosažení cílů PRP Hodnocení předmětu a zkouška

Přehled domácích úkolů

- Domácí úkoly s povinným, volitelným, případně bonusovým zadáním. 47 h, bonus +23 h
<https://cw.fel.cvut.cz/wiki/courses/b0b36prp/hw/start>
 - HW 00 - První program 1 h
 - HW 01 - Načítání vstupu, výpočet a výstup 1 h
Seznámení se s prostředím, psaním programů, jejich laděním, testováním a odevzdáváním. ~ 20-40 h
 - HW 02 - První cyklus (Kontrola přehlednosti kódu – až -100% z dosažených bodů) 2 h
 - HW 03 - Kreslení (ASCII art) (Kontrola kódu – až -100%) 3 h
 - HW 04 - Prvočíselný rozklad (Kontrola kódu – až -100%) 5 h, bonus +8 h
 - HW 05 - Caesarova šifra (Kontrola kódu – až -100%) 6 h
 - HW 06 - Maticové počty (Kontrola kódu – až -100%) 7 h, bonus +7 h
 - HW 07 - Hledání textu v souborech 5 h
 - HW 08 - Kruhová fronta v poli - *Dynamicky linkovaná knihovna* 5 h
 - HW 09 - Načítání a ukládání grafu 5 h
 - HW 10 - **Integrace** načítání grafu a prioritní fronta v úloze hledání nejkratších cest
HW 09 + 12. přednáška, soutěž na extra body 8 h, bonus +8 h
- Podmínkou zápočtu je úspěšné odevzdání všech domácích úkolů.
- Odevzdání volitelného zadání je doporučeno (není částečné odevzdání).
Celkové body za povinné zadání 25b, volitelné zadání 20b, bonusové 10b+

Jan Faigl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 24 / 62

Cíle předmětu Prostředky dosažení cílů PRP Hodnocení předmětu a zkouška

Úkoly a BRUTE

- Úkoly nejsou jen o odevzdání implementace, která projde BRUTE testy.
- Úkoly jsou především o **postupném získání zkušeností** s konkrétními konstrukty.
- Úkoly mají relativní obtížnost velmi podobnou.
 - Je důležité postupně samostatně řešit jednotlivé úkoly a osvojit si dílčí dovednosti.
Absolutně jsou úlohy postupně náročnější a náročnější!
- Netrapte se s řešením příliš dlouho sami, ptejte se na fóru, cvičících, přednášce, **konzultaci**.
- Úlohy HW02–HW06 budou manuálně kontrolovány na správnost, přehlednost a čistotu kódu.
 - Zaměřeno na konzistenci, čitelnost, a **modularitu** (rozdělní do funkci).
 - Také proto, že studenti tráví mnoho času implementací aniž by měli v implementaci nějaký výrazný postup.*

Jan Faigl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 27 / 62

Cíle předmětu Prostředky dosažení cílů PRP Hodnocení předmětu a zkouška

Služby akademické sítě – FEL, ČVUT

- <http://www.fel.cvut.cz/cz/user-info/index.html>
- Diskové úložiště ownCloud – <https://owncloud.cesnet.cz>
- Zasílání velkých souborů – <https://filesender.cesnet.cz>
- Rozvrh a termíny – FEL Portal – <https://portal.fel.cvut.cz>
- FEL Google Account – autentizovaný přístup do **Google Apps for Education**
Více viz <http://google-apps.fel.cvut.cz/>
- Gitlab FEL – <https://gitlab.fel.cvut.cz/>
- Přístup k informačním zdrojům (IEEE Xplore, ACM, Science Direct, Springer Link)
<https://dialog.cvut.cz>
- Akademické a kampusové licence <https://download.cvut.cz>
- Národní Gridová Infrastruktura MetaCentrum <http://www.metacentrum.cz/cs/index.html>
- RCI Cluster <https://login.rci.cvut.cz>

Jan Faigl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 22 / 62

Cíle předmětu Prostředky dosažení cílů PRP Hodnocení předmětu a zkouška

Medián reportované časové náročnosti vypracování úloh

■ Součet mediánů cca 40–54 h celkem (bez bonus úloh).
■ Bonusové úlohy cca 16–26 h.
■ Celkem cca 56–76 h.
■ Očekávaná náročnost cca 70 h.
■ Od HW04 jsou úlohy přibližně stejné časově náročné.
■ V prvních týdnech věnujte čas seznámení se s prostředím, psaním kódování (přepíšíte a zprehlednujete) a čtení učebnice.
■ Časová dotace cca 180 h.
42 h kontaktní část, 10 h zkouška, 70 h úlohy, "rezerva" cca 58 h.

Jan Faigl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 25 / 62

Cíle předmětu Prostředky dosažení cílů PRP Hodnocení předmětu a zkouška

Hodnocení předmětu

Zdroj bodů	Maximum bodů	Přípustné minimum bodů
Domácí úkoly	45	-
Bonusové úkoly	10+	-
Test v semestru	5	-
Písemný zkouškový test	20	10
Implementační zkouška	20	10
Součet	100+ bodů	

- Zápočet:** nejméně 30 bodů ze semestru a odevzdání všechny domácí úkoly a to **nejpozději do 14.1.2023 ve 23:59 CET!**
- Předmět lze úspěšně ukončit **zápočtem a zkouškou**.
- Test a písemná zkouška – krátké stručné odpovědi prokazující porozumění problematice.
<https://cw.fel.cvut.cz/wiki/courses/b0b36prp/resources/test>
- Implementační zkouška** – prokázání samostatně porozumět a napsat krátký program.
<https://cw.fel.cvut.cz/wiki/courses/b0b36prp/resources/exam>

Jan Faigl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 29 / 62

Cíle předmětu Prostředky dosažení cílů PRP Hodnocení předmětu a zkouška

Domácí úkoly a další úlohy

- Samostatná práce s cílem osvojit si praktické zkušenosti.
- Jednotné zadání na přednášce a jednotný termín odevzdání.
- Odevzdání domácích úkolů prostřednictvím BRUTE. <https://cw.felk.cvut.cz/brute>
 - Nahrání (upload) archivu s nezbytnými zdrojovými soubory.
 - Ověření správnosti implementace automatickými testy.
 - Penalizace za překročení počtu uploadů.
- Detekce plagiátů *Cílem řešení úkolů je získat vlastní zkušenost*
Plánujte a hlídejte si čas, včas konzultujte.
- Úkoly jsou navrhovány tak, aby byly stihnutelné. *Plánujte a hlídejte si čas, včas konzultujte.*
- Klíčem k úspěšnému dokončení předmětu je samostatná práce a osvojení si technik a znalostí *Průběžná práce a řešení úkolů*
- Pokud něčemu nerozumíte, **ptejte se!**
Pokud chybujete, tak se učíte, pokud nechybujete, tak už to umíte!

Jan Faigl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 23 / 62

Cíle předmětu Prostředky dosažení cílů PRP Hodnocení předmětu a zkouška

Odevzdávání domácích úkolů – BRUTE

- BRUTE** – Bundle for Reservation, Uploading, Testing and Evaluation
 - Formální kontrola – kompilace programu.
 - Testování funkčnosti a správnosti – **kontrola výstupu pro daný vstup**.
 - Veřejné vstupy a odpovídající výstupy / neveřejné vstupy.
 - Před uploadem programu si program otestujte sami.
 - S využitím dostupných vstupů a výstupů.
 - Vytvoření vlastních vstupů a laděním programu.
 - Vytvoření vstupů **přiloženým generátorem vstupů**.
 - Ověření výstupu **přiloženým testovacím nebo referenčním programem**.
- Porozumění kódu a kontrola možných stavů.
 - Pro každý řádek byste měli být schopni odpovědět proč tam je a co dělá!**
 - Pro **kazdou funkci nebo načtení vstupu** od uživatele analyzujte možné vstupní hodnoty nebo **návratové hodnoty funkcí!**
 - Pokud je z hlediska funkčnosti vstup nebo návratová hodnota zásadní, **provedte kontrolu vstupu a/nebo příslušnou akci**, např. vypsaní hlášení a ukončení programu.
Např. očekávaný vstup je číslo a uživatel zadá něco jiného.

Jan Faigl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 26 / 62

Cíle předmětu Prostředky dosažení cílů PRP Hodnocení předmětu a zkouška

Klasifikace předmětu

Klasifikace	Bodové rozmezí	Hodnocení	Slovní hodnocení
A	≥ 90	1	výborné
B	80–89	1,5	velmi dobře
C	70–79	2	dobře
D	60–69	2,5	uspokojivě
E	50–59	3	dostatečně
F	<50	4	nedostatečně

- Včasné odevzdáním všech domácích úkolů s povinným a **volitelným** zadáním (45 bodů).
- Bonusová úloha a bonusové odevzdání HW10 (10+ bodů).
- Test v semestru (5 bodů).
- Písemná zkouška (20 bodů) . 15 a více bodů je velmi slušný výsledek
- Implementační zkouška (20 bodů).
- 95 bodů** a více (A – výborně), **76 bodů** (C – dobře) – (20% ztráta).
- Body jsou indikátorem průběžných výsledků.

Zkouška může známku zlepšit, ale také v případě zásadní neznalosti zhoršit!

Jan Faigl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 30 / 62

Přehled přednášek

- 01 - Informace o předmětu, Úvod do programování *S. G. Kochan: kapitoly 1–3*
Státní svátek
- 02 - Základy programování v C *S. G. Kochan: kapitoly 2–5 a část 6*
- 03 - Řídící struktury, výrazy a funkce *S. G. Kochan: kapitoly 4–6 a 12*
- 04 - Pole, ukazatel, textový řetězec, vstup a výstup programu *S. G. Kochan: kapitoly 7, 10 a 11*
- 05 - Ukazatele, paměťové tridy a volání funkcí *S. G. Kochan: kapitoly 8 a 11*
- 06 - Struktury a uniony, přesnost výpočtů a vnitřní reprezentace číselných typů *S. G. Kochan: kapitoly 9, 14, 17 a Appendix B*
- 07 - Standardní knihovny C. Rekurze. **(Základní vlastnosti jazyka C probrány.)** *S. G. Kochan: kapitola 16 a Appendix B*
- 08 - Spojové struktury *S. G. Kochan: kapitola 16 a Appendix B*
- 09 - Abstraktní datový typ (ADT) - zásobník, fronta, prioritní fronta
- 10 - Stromy
- 11 - Prioritní fronta, halda. Příklad použití při hledání nejkratší cesty v grafu
- 12 - Stručný úvod do C++
- 13 - C++ konstrukty v příkladech
- 14 - Rezerva

Přednáška nemusí být prezentace slidů – je očekávána interakce, řešení dotazů a diskuse problematických a náročnějších částí.

Podklady k přednášce jsou k dispozici před přednáškou podobně jako učebnice.

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 31 / 62

První program (v C) Základních koncepty programování

Část III

Část 3 – Programování v C

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 34 / 62

První program (v C) Základních koncepty programování

Přiřazení, proměnné a paměť – Vizualizace unsigned char

```

1 unsigned char var1;
2 unsigned char var2;
3 unsigned char sum;
4
5 var1 = 13;
6 var2 = 10;
7
8 sum = var1 + var2;

```

- Každá z proměnných alokuje právě 1 byte.
- Obsah paměti není po alokaci definován. *Undefined behavior*
- Jméno proměnné „odkazuje“ na paměťové místo.
- Hodnota proměnné je obsah paměťového místa.

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 38 / 62

Část II

Část 2 – Zadání 0. domácího úkolu (HW00)

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 32 / 62

První program (v C) Základních koncepty programování

Program je „recept“

- Program je posloupnost kroků (výpočtů) popisující průběh výpočtu pro řešení problému. *(je to „recept“ řešení problému)*
- Pro zápis receptu potřebujeme **jazyk**. *Je to způsob zápisu programu.*
- Jazyk definuje základní sadu primitiv (operací/příkazů), které můžeme použít pro zápis receptu.
- V předmětu B0B36PRP používáme programovací jazyk **C**.
Programování není jen o znalosti konkrétního programovacího jazyka, je to o způsobu uvažování a řešení problému. Jazyk C nám dává příležitost osvojit si základní koncepty, které lze využít i v jiných jazycích.

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 36 / 62

První program (v C) Základních koncepty programování

Program v C

- Program v C je organizován do funkcí.
- Spustitelný program vyžaduje funkci, která se spustí jako první.
- V Cčku je to funkce **main()**.

```

1 void main(void)
2 {
3     int a;
4     int b;
5     int c;
6
7     a = 10;
8     b = 4;
9     c = a + b;
10 }

```

lec01/add.c

Takový program můžeme zkompileovat a spustit, ale úplně nemáme přehled co dělá a jaký je výsledek. Program přímo neinteraguje s uživatelem.

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 39 / 62

Zadání 0. domácího úkolu HW00

Téma: První program

Povinné zadání: **1b**; Volitelné zadání: **není**; Bonusové zadání: **není**

- Motivace:** Seznámení se s odevzdávacím systémem BRUTE.
- Cíl:** Osvojit si kompilaci a odevzdávání domácích úkolů
- Zadání:** <https://cw.fe1.cvut.cz/wiki/courses/b0b36prp/hw/hw00>
 - Napište program, který vytiskne na obrazovku text Hello PRP! zakončený znakem nového řádku \n.
- Termín odevzdání:** **01.10.2022, 23:59:59 PDT.**

PDT – Pacific Daylight Time

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 33 / 62

První program (v C) Základních koncepty programování

Programu v Cčku

- Paměťová místa s daty jsou „odkazována“ proměnnými.
 - Typ proměnné definuje kolik paměti je použito pro uložení dat (číselné hodnoty).
 - Např. zavedení proměnných pro uložení celých čísel typu **int**.

```

int a;
int b;
int c;

```
- Dále používáme obvyklý zápis operací.


```

a = 10;
b = 4;
c = a + b;

```

Zápis uloží hodnotu 10 na paměťové místo odkazované proměnnou **a**, hodnotu 4 na paměťové místo odkazované proměnnou **b** a následně provede součet hodnot, který uloží na paměťové místo odkazované proměnnou **c**.

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 37 / 62

První program (v C) Základních koncepty programování

Interaktivní program

- Proměnné (paměťová místa) mohou přímo reprezentovat periferie - např. tlačítko (0 - stisknuto) a LED (1 - svítí).
- Ovládání LED tlačítkem tak můžeme realizovat jako nekonečnou smyčku, ve které nastavujeme hodnotu LED podle stisknutého nebo nestisknutého tlačítka

```

1 #include "mbed.h"
2
3 DigitalOut myled(LED1);
4 DigitalIn mybutton(USER_BUTTON);
5
6 int main()
7 {
8     while (1) {
9         if (mybutton == 0) {
10            myled = 1;
11        } else {
12            myled = 0;
13        }
14    }
15 }

```

Jan Faigl, 2022 B0B36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 40 / 62

Textově orientovaná interakce s uživatelem

- Dalším ze způsobů interakce s uživatelem je textový výstup a vstup.
- V případě programu běžícího v rámci operačního systému je nutné využívat služby operačního systému, který realizuje interakci s uživatelem s využitím hardwarových prostředků. *OS realizuje hardwarovou abstrakci.*
- V Cčkovém programu proto přidáme podporu pro vstup a výstup, knihovnu `stdio.h`.

```
1 #include <stdio.h> // Vložení deklarací funkcí pro vstup/výstup
2
3 int main(void)
4 {
5     printf("I like BOB36PRP!\n"); // Volání funkce printf()
6
7     return 0;
8 }
```

lec01/program.c

Program vrací návratovou hodnotu OS a tím komunikuje s uživatelem nebo nadřazeným programem, který tak může identifikovat jakým způsobem byl program ukončen. V tomto případě neřešíme.

Zápis a kompilace programu

- Zdrojový kód programu v jazyce C se zapisuje do textových souborů (.c a také .h). *Jméno nebo koncovka není pro typ souboru úplně zásadní!*
- Kompilací zdrojových souborů překladačem do binární podoby vznikají objektové soubory (s koncovkou .o) nebo spustitelný program.

```
Zdrojový soubor program.c přeložíme do spustitelné podoby kompilátorem např. clang nebo gcc.
clang program.c

Vznikne soubor a.out, který můžeme spustit např.
./a.out

Nebo kompilujeme do souboru program.
clang program.c -o program
```

```
1 #include <stdio.h> // Vložení deklarací funkcí pro vstup/výstup
2
3 int main(void)
4 {
5     printf("I like BOB36PRP!\n"); // Volání funkce printf()
6
7     return 0;
8 }
```

lec01/program.c 42 / 62

Příklad součtu dvou hodnot

```
1 #include <stdio.h>
2
3 int main(void)
4 {
5     int sum; /* definice lokální proměnné typu int */
6
7     sum = 100 + 43; /* hodnota výrazu se uloží do sum */
8     printf("The sum of 100 and 43 is %i\n", sum);
9     /* %i formátovací příkaz pro tisk celého čísla */
10    return 0;
11 }
```

- Proměnná `sum` typu `int` reprezentuje celé číslo, jehož hodnota je uložena v paměti
- `sum` je námi zvolené symbolické jméno (identifikátor) místa v paměti, kde je uložena celočíselná hodnota (typu `int`).

Standardní vstup a výstup

- Spuštěný program v prostředí operačního systému má přiřazený znakově orientovaný standardní vstup (`stdin`) a výstup (`stdout`), případně standardní chybový výstup (`stderr`). *Výjimkou jsou programy pro MCU bez OS.*

Grafické programy mají grafický výstup a vstup z dalších periférií. Princip je obdobný jen komplexnější.

- Program může prostřednictvím `stdout` a `stdin` komunikovat s uživatelem.
- Základní funkce pro znakový výstup je `putchar()` a pro vstup `getchar()` definované ve standardní knihovně `<stdio.h>`.
- Formátovaný výstup je možné tisknout funkcí `printf()`, např. číselné hodnoty.
- Formátované načítání číselných hodnot lze realizovat funkcí `scanf()`, uživatel ale nemusí na vstup zadat číslo. Proto je vhodná kontrola úspěšného načtení čísla!

Jedná se o knihovny funkce, ze standardní knihovny. Jména funkcí nejsou klíčová slova jazyka C.

Formátovaný výstup – printf()

- Číselné hodnoty lze tisknout (vypsat) na standardní výstup prostřednictvím funkce `printf()`. *man printf, resp. man 3 printf.*

- Argumentem funkce je textový řídící řetězec formátování výstupu.
- Řídící řetězec formátu je uvozen znakem `''`.
- Znakové posloupnosti (nezačínající `%`) se vypíší tak jak jsou uvedeny.
- Základní řídící řetězce pro výpis hodnot jednotlivých typů.

```
char          %c
_Bool         %i, %u
int           %i, %x, %o
float         %f, %e, %g, %a
double        %f, %e, %g, %a
```

- Dále je možné specifikovat počet vypsaných míst, zarovnání vlevo (vpravo), atd. *Více na cvičení a v domácích úkolech.*

Formátovaný vstup – scanf()

- Číselné hodnoty ze standardního vstupu lze načíst funkcí `scanf()`. *man scanf, resp. man 3 scanf.*
- Argumentem je textový řídící řetězec s podobným syntax jako `printf()`.
- Funkce uloží načtenou hodnotu na konkrétní paměťové místo. *Paměť musí být alokována a dostatečně velká, proto předáváme adresu proměnné konkrétního typu.*
- Příklad načtení hodnoty celého čísla s kontrolou a výpisem na standardní chybový výstup.

```
1 int i;
2
3 printf("Enter int value: ");
4 int r = scanf("%i", &i); /* operator & vrací adresu proměnné i */
5 if (r == 1) {
6     fprintf(stdout, "You entered %02i\n", i);
7 } else {
8     fprintf(stderr, "ERROR: Input does not contain valid integer value!\n");
9 }
```

Příklad formátovaného vstupu

```
1 #include <stdio.h>
2 #include <stdlib.h> // for EXIT_SUCCESS
3
4 int main(void)
5 {
6     int ret = EXIT_SUCCESS;
7     double d;
8
9     printf("Enter a double value: ");
10    int r = scanf("%lf", &d);
11    if (r == 1) {
12        printf("You entered %0.1f\n", d);
13    } else if (r == 0) {
14        fprintf(stderr, "ERROR: Input does not match double value!\n");
15        ret = 101;
16    } else {
17        fprintf(stderr, "WARN: No input provided!\n"); //press Ctrl+D to terminate the
18        //input EOT - End-of-Transmission character (or Ctrl+Z on Disk Operating System /
19        //Windows like systems)
20        ret = 102;
21    }
22    return ret;
23 }
```

lec01/scanf.c

Základní koncepty programování

V programování jsou využívány tři klíčové koncepty, kterými jsou vzájemně kombinovány a umožňují vytvářet komplexní programy.

- Přiřazení** - uložení hodnoty na definované místo v paměti
- Větvení** - volba posloupnosti instrukcí na základě hodnoty nějaké proměnné (místa v paměti)
- Cyklus** - Opakování nějaké posloupnosti instrukcí s novými daty

Abychom mohli lépe a snadněji organizovat posloupnosti instrukcí do složitější celků, je vhodné program strukturovat do znovupoužitelných částí: **procedura** a **funkce**

- Procedura představuje předpis co se má s jednotlivými paměťovými místy provádět
- Výsledek procedury závisí na hodnotách uložených v paměti
- Procedura/funkce/algorithmus řeší obecnou úlohu nějakého výpočtu

Neméně důležitým konceptem je zobecňování výpočtu, které „zjednodušuje“ řešení problémů.

Příklad opakovaného tisku na základě uživatelského vstupu

- Úkol: Uživatel zadá počet opakování tisku zprávy a pokud je počet větší než 0 a zároveň menší než 10 vypíše zprávu tolikrát kolik bylo zadáno. V opačném případě upozorní uživatele na omezený rozsah.
 - Přiřazení** - uložení hodnoty počtu opakování od uživatele (proměnná `n`).
 - Větvení** - kontrola mezi vstupní hodnoty.
 - Cyklus** - opakování vypisu `n` krát.
 - Při opakovaném průchodu cyklem počítáme kolikrát byla zpráva vytištěna (řídící proměnná `i`).

Detailní popis a vysvětlení syntaxe v učebnici a další přednášce.

První program (v C) Základních koncepty programování

Opakovaný tisk textové zprávy uživateli

- Zprávu lze například vytisknout 4× opakování příkazu tisku.

```

1 #include <stdio.h>
2
3 int main(void)
4 {
5     printf("I like BOB36PRP!\n");
6     printf("I like BOB36PRP!\n");
7     printf("I like BOB36PRP!\n");
8     printf("I like BOB36PRP!\n");
9     return 0;
10 }
    
```

- Použití cyklu a řídicí proměnné je správnější programátorský přístup.

Jan Faijl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 51 / 62

První program (v C) Základních koncepty programování

Příklad řešení

```

1 #include <stdio.h>
2
3 int main(void)
4 {
5     int ret = 0; //0 is EXIT_SUCCESS
6     int n;
7     printf("Enter a positive integer number from 1 to 9: ");
8     int r = scanf("%d", &n);
9     if (r == 1 && n > 0 && n < 10) {
10        int i = 0;
11        while (i < n) {
12            printf("I like BOB36PRP!\n");
13            i = i + 1;
14        }
15    } else {
16        printf("Input value must be in the range (0,10)\n");
17        ret = -1;
18    }
19    return ret;
20 }
    
```

lec01/print.c

Jan Faijl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 52 / 62

První program (v C) Základních koncepty programování

Výpočetní problém, algoritmus a program jako jeho řešení

Příklad: Najít největšího společného dělitele čísel 6 a 15.

- Víme co musí platit pro číslo d , aby bylo největším společným dělitelem čísel x a y .
- Známost **deklarativní znalost** o problému můžeme využít pro návrh výpočetního postupu jak takové číslo najít, např.
 - Nechť máme nějaký odhad čísla d ;
 - Potom můžeme ověřit, zdali d splňuje požadované vlastnosti;
 - Pokud ano, jsme u cíle;
 - Pokud ne, musíme d vhodně modifikovat a znovu testovat.
- Výpočetní problém chceme vyřešit využitím konečné množiny primitivních operací počítače.
- Konkrétní úlohu pro čísla 6 a 15 zobecníme pro „libovolná“ čísla x a y , pro který **navrhne algoritmus**.
- Algoritmus následně přepíšeme do programu využitím konkrétního programovacího jazyka.

Jan Faijl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 53 / 62

První program (v C) Základních koncepty programování

Příklad největší společný dělitel

- Úloha
- Najděte největší společný dělitel čísel 6 a 15.

Co platí pro společného dělitele čísel?

- Řešení
- Návrh postupu řešení pro dvě libovolná přirozená čísla.

Definice vstupu a výstupu algoritmu.

- Označme čísla x a y .
- Vyberme menší z nich a označme jej d .
- Je-li d společným dělitelem x a y končíme.
- Není-li d společným dělitelem pak zmenšíme d o 1 a opakujeme test až d bude společným dělitelem x a y .

- Symboly x , y a d reprezentují **proměnné** (paměťové místo), ve kterých jsou uloženy hodnoty, které se v průběhu výpočtu mohou měnit.

Jan Faijl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 54 / 62

První program (v C) Základních koncepty programování

Slovní popis činnosti algoritmu

- Úloha:
- Najít největší společný dělitel přirozených čísel x a y .
- Popis řešení
 - Vstup:** dvě přirozená čísla x a y .
 - Výstup:** přirozené číslo d – největší společný dělitel x a y .
 - Postup**
 - Je-li $x < y$, pak d má hodnotu x , jinak má d hodnotu y .
 - Pokud d není dělitelem x nebo d není dělitelem y opakuj krok 3, jinak proved' krok 4.
 - Zmenší d o 1.
 - Výsledkem je hodnota d .

Algoritmus = výpočetní postup jak zpracovat vstupní data a určit (vypočítat) požadované výstupní hodnoty (data) s využitím elementárních výpočetních instrukcí a pomocných dat.

Jan Faijl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 55 / 62

První program (v C) Základních koncepty programování

Postup výpočtu algoritmu vyjádřený formou vývojového diagramu

největší společný dělitel(x , y)

```

graph TD
    Start([Start]) --> Cond1{x < y}
    Cond1 -- ano --> AssignX[d ← x]
    Cond1 -- ne --> AssignY[d ← y]
    AssignX --> LoopCond{d není dělitelem x  
nebo d není dělitelem y}
    AssignY --> LoopCond
    LoopCond -- ano --> DecD[d ← d - 1]
    DecD --> LoopCond
    LoopCond -- ne --> End([End])
    End --> Output([výstup d])
    
```

Jan Faijl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 56 / 62

První program (v C) Základních koncepty programování

Zápis algoritmu v pseudojazyku

- Zápis algoritmu využitím klíčových a dobře pochopitelných slov

Algoritmus 1: Nalezení největšího společného dělitele

Vstup: x , y – kladná přirozená čísla

Výstup: d – největší společný dělitel x a y

```

if x < y then
    d ← x;
else
    d ← y;
while d není dělitelem x nebo d není dělitelem y do
    d ← d - 1;
return d
    
```

Neodpovídá přesně zápisu programu v konkrétním programovacím jazyku, ale je čitelný a lze velmi snadno přepsat.

Jan Faijl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 57 / 62

První program (v C) Základních koncepty programování

Zápis algoritmu v C – motivační ukázka

```

1 int getGreatestCommonDivisor(int x, int y)
2 {
3     int d;
4     if (x < y) {
5         d = x;
6     } else {
7         d = y;
8     }
9     while ( (x % d != 0) || (y % d != 0) ) {
10        d = d - 1;
11    }
12    return d;
13 }
    
```

- Úlohu největšího společného dělitele čísel 6 a 15 jsme zobecnili.
- A dekomponovali na funkci `getGreatestCommonDivisor()`.
- Funkci můžeme opakovaně použít.
- Případně definovat v samostatném souboru.

■ Nebo také s využitím **ternárního operátoru**.

```

1 int getGreatestCommonDivisor(int x, int y)
2 {
3     int d = x < y ? x : y;
4     while ( (x % d != 0) || (y % d != 0) ) {
5         d = d - 1;
6     }
7     return d;
8 }
    
```

lec01/demo-gcd.c

Jan Faijl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 58 / 62

Část IV

Část 4 – Zadání 1. domácího úkolu (HW01)

Jan Faijl, 2022 BOB36PRP – Přednáška 01: Procedurální programování 59 / 62

Zadání 1. domácího úkolu HW01

Téma: Načítání vstupu, výpočet a výstup

Povinné zadání: 1b; Volitelné zadání: není; Bonusové zadání: není

- **Motivace:** Získat představu o interakci uživatele s programem.
- **Cíl:** Osvojit si načítání vstupu, formátovaného výstupu a základní posloupnosti příkazů
- **Zadání:** <https://cw.fe1.cvut.cz/wiki/courses/b0b36prp/hw/hw01>
 - Načítání celých čísel ze standardního vstupu.
(čísla v rozsahu [-10 000; 10 000])
 - Výpis čísel v dekadické a šestnáctkové soustavě.
 - Provedení základní aritmetických operací s načtenými čísly.
 - Výpočet podílu a průměrné hodnoty čísel.
 - Dodržení správného formátování výstupu.
Použijte `hex` zobrazení výstupu – `hexdump -C`.
- **Termín odevzdání:** 08.10.2022, 23:59:59 PDT.

PDT – Pacific Daylight Time

Diskutovaná témata

Shrnutí přednášky

Diskutovaná témata

Diskutovaná témata

- Informace o předmětu
- Procedurální programování (v C)
- Standardní vstup a výstup programu
- Formátovaný vstup a výstup

- **Příště: Základy programování v C**